

1.0 Fattigdom og inkludering

Like muligheter uavhengig av sosial eller økonomisk bakgrunn er en av bærebjelkene i Arbeiderpartiets verdigrunnlag. For å oppnå dette kreves det politikk som aktivt bidrar til å utjevne sosiale forskjeller enten det gjelder i arbeidslivet, i skolen og utdanningssystemet eller i helsevesenet. Økte forskjeller og utenforskap er en av de største truslene mot den samfunnskontrakten samfunnet vårt er bygget på, og må bekjempes med alle midler!

Arbeid til alle har for Arbeiderpartiet alltid vært det viktigste tiltaket for å motvirke forskjeller: Alle skal ha rett til en jobb, og rett til en anstendig inntekt å leve av. Økt yrkesdeltakelse er i så måte helt avgjørende, og vi må legge til rette for at alle som kan, får muligheten til å bidra til fellesskapet. For noen grupper kreves det ekstra tiltak for å lykkes med dette, som flyktninger og innvandrere, og det er viktig å ha de rette verktøyene tilgjengelig for dette formålet. Dette kan være arbeidsmarkedstiltak, etter- og videreutdanning og ekstra språkopplæring.

I tillegg til arbeid, har alle også rett på en inntekt som ikke bare dekker de grunnleggende behovene for mat, klær og livsopphold, men som gjør det mulig å delta i samfunnet på lik linje med alle andre. **Barnefattigdommen** er i dag på et nivå vi ikke kan være bekjent av i Norge. Mer enn 11% av norske barn lever i vedvarende lavinntektsfamilier, som igjen fører til lavere deltakelse i barnehage, SFO og fritidsaktiviteter, dårlige boforhold, svakere skolerresultater og dårligere helse. Slik går ulikhet i arv, og det å stanse denne nedadgående spiralen som starter med barnefattigdom, er en av de viktigste oppgavene vi har foran oss som samfunn. Barnetrygden er det mest treffsikre tiltaket for å forhindre barnefattigdom, men kan bli mer treffsikker. Tiden er derfor inne for å øke barnetrygden, og skattlegge den som vanlig inntekt.

Å ha en inntekt å leve av er også en rettighet for de som av ulike grunner står utenfor arbeidslivet. **Sykelønnsordningen** er en hardt tilkjempet rett som gir arbeidstakere økonomisk trygghet når de er syke, slik at de kan fokusere på å bli friske uten å bekymre seg for økonomien. Dette er en nødvendighet for et inkluderende arbeidsliv, hvor alle skal kunne være i arbeid når de er i stand til det. Vi ser i dag et økt sykefravær som det er viktig å arbeide for å redusere – ikke ved å redusere ytelsene, men gjennom langsiktig forebygging, arbeid for et bedre arbeidsmiljø og helsefremmende tiltak som kan bidra til at færre blir syke.

Boligpolitikk har alltid vært en av pilarene i Arbeiderpartiets sosialpolitikk, og i en tid hvor økte boligpriser og høye renter har gjort boligpolitikk til en av de største driverne for økt ulikhet er det viktig med en offensiv politikk på området. Rogaland Arbeiderparti ønsker en satsing på statlig eide boliger med rimelige leiepriser, sammen med en strengere regulering og skattepolitikk for private boligaktører. Slik vil vi tvinge boligspekulantene til å åpne markedet og gi staten muligheten til å bryte boligmonopolet, uten å øke leieprisene for leietakere – og i mange tilfeller til og med redusere dem.

Rogaland Arbeiderparti vil:

- Øke barnetrygden vesentlig og samtidig skattlegge hele barnetrygden som inntekt.
- Bevare sykelønnsordningen, slik at den fortsatt gir arbeidstakere økonomisk trygghet ved sykdom.
- Styrke språkopplæring og andre kvalifiseringsskapende tiltak, og at det utarbeides flere arbeidsmarkedstiltak rettet spesielt mot innvandrere og flyktninger.
- Øke aldersgrensen for deltakelse i introduksjonsprogrammet

- Sikre rettighetene til personer med utfordringer i ordinært boligmarked.
- Styrke husbanken og bygge flere boliger/utleieboliger i samarbeid med kommuner, næringsliv og ideelle organisasjoner.
- Satse på en betydelig utbygging av statlig eide offentlige boliger i storbyene, med primært formål å utfordre utleieselskapenes dominans i boligmarkedet og tilby rimelige alternativer til privat utleie.
- Etablerte flere statlig eide boliger med rimelige leiepriser, sammen med en strengere regulering og skattepolitikk for private boligaktører.

2.0 Et helsevesen for alle

Velferdsstaten skal være den beste helseforsikringen vi har i Norge, og da må folk føle seg trygge på at de får hjelpen de trenger når de trenger den. Ventetidsløftet er et viktig tiltak i få ned helsekøene, samtidig vet vi at kapasitetsutfordringene i sykehusene skyldes underfinansiering og urealistiske effektiviseringskrav over lang tid, og at dette ikke lar seg løse ved kortsiktige tiltak.

ISF (innsatsstyrt finansiering) er i utgangspunktet et amerikansk system utarbeidet for et privat kommersielt helsevesen, hvor en får betalt for hver undersøkelse, prosedyre og diagnose. Hensikten med ISF er å øke aktiviteten på sykehusene, men fører ikke nødvendigvis til den riktige behandlingen. Stykkprisfinansiering stimulerer nemlig til overdiagnostikk og overbehandling, og har ingen legitimitet i fagmiljøene.

I dagens finansieringsmodell må også sykehusene dekke **investeringene i nybygg** og utstyr selv. Dette fører til at man må kutte i driften og ta opp lån hos staten for å finansiere nødvendige investeringer. Dette har over tid ført til dårligere pasientbehandling og arbeidsforhold på sykehusene, inkludert på SUS (Stavanger universitetssykehus). Stor arbeidsbelastning og manglende økonomiske rammer for å gi pasientene den faglig beste utredningen og behandlingen, er oppskriften på å miste gode fagfolk.

Byggetrinn 1 av **Nye SUS** er enda ikke ferdig, og situasjonen skiller seg fra de fleste andre nye sykehusbygg, ved at det bygges helt nytt og i stor avstand til eksisterende sykehus. Et todelt sykehus i uoverskuelig tid vil bli dyrt, lite effektivt og en belastning på de ansatte som nå skal betjene to sykehus.

Psykiske helseplager er økende, og vi ser dette i alle aldersgrupper. De siste 5 årene har sykefravær på grunn av psykisk uhelse økt med 44 prosent. Lidelsene påvirker livskvaliteten til den berørte, og hele familier, og det er spesielt bekymringsfullt at psykiske lidelser er hovedårsaken til at unge i Rogaland blir uføre. De fleste psykiske lidelser utvikler seg før voksenalder. Lang ventetid på helsehjelp fører til at mange ungdommer får alvorlige problemer som kunne vært avhjulpet med tidlig innsats. **Tidlig innsats** er avgjørende for å hindre skjevutvikling, og for å gi riktig utredning, tilrettelegging og behandling. Vi må prioritere tidlig innsats på alle viktige samfunnsarenaer; helsestasjon, barnehager og alle år gjennom skoleforløpet.

Psykiske lidelser rammer bredt, og i alle aldre, samfunnslag og livssituasjoner. Lidelsene fører til nedsatt livskvalitet for enkeltindivider, og har en stor omkostning også for pårørende og for samfunnet som helhet. Vi må jobbe for **kortere ventetider** på hjelp, og en større bredde i hjelpetilbudet, enn i dag.

Antallet i Norge som tar sitt eget liv, ligger stabilt høyt, og har de siste årene vært stigende. Vi har ingen å miste, og forebygging **mot selvmord** må løftes fram og prioriteres. Viktige tiltak i forebyggingen er å innhente og formidle økt kunnskap om psykisk uhelse, spesielt blant menn, samt at det psykiske helsetilbudet tildeles nok ressurser til å være lett tilgjengelig og kunne gis på forskjellig omsorgs- og sikkerhetsnivå

I løsningen på disse inngripende samfunnsutfordringene spiller psykologene en nøkkelrolle. I følge Navs bedriftsundersøkelse for 2024 mangler vi 58 psykologer bare Rogaland, som i tillegg har lavest psykologdekning i landet med 0,5 stillinger per 10.000 innbyggere. I dag utdannes halvparten av nye psykologer i utlandet. Det er derfor avgjørende for Rogaland at staten legger penger på bordet for å finansiere **psykologistudiet i Stavanger**.

Rusmiddelavhengighet er et helseproblem, men stigmatisering og forutinntatte holdninger har i mange år stått i veien for et forsvarlig helsetilbud til denne gruppen. Det er heller ikke tilfeldig hvem som bruker ulovlige rusmidler eller hvem som utvikler et problematisk forhold til rus; Mange har opplevd traumer i barndommen, omsorgssvikt eller har et udiagnostisert psykisk helseproblem. Vi har derfor et ekstra solidarisk ansvar for å sørge for at denne gruppen pasienter blir behandlet med respekt og verdighet, og har samme tilgang på helsetjenester som alle andre. Samtidig skal vi jobbe forebyggende for å motvirke rusavhengighet, og å bryte ned barrierer for å søke hjelp.

Rogaland Arbeiderparti vil:

- Det er på høy tid å endre finansieringsmodellen for helseforetakene våre – både når det gjelder drift og investeringer.
- Regjeringen bør følge opp Sykehusutvalgets, «Felleskapets sykehus», (Magnusenutvalgets) enstemmige innstilling og gå over til rammefinansiering som hovedmodell.
- Det er bruk for endringer i finansieringssystemet for sykehusbygg, og at finansieringen fremover dekker kostnadene også til vedlikehold, bygg og utstyr
- Regjeringen bør bidra med ekstrabevilgninger for å dekke mer av byggekostnadene til Nye SUS.
- Det bør ettergis gjeld og kuttes i lånerenten til Nye SUS og lignende sykehusbygg.
- Regjeringen bør finansiere etableringen av et profesjonsstudium i psykologi ved UiS som en del av Revidert Nasjonalbudsjett 2025.
- Vi må sikre at Opptappingsplanen for psykisk helse fører til prioritering av hjelp til psykiske lidelser, både i kommunal- og fylkesbudsjettene, og i spesialisthelsetjenesten.

3.0 Energi, klima og natur

Forutsigbar strømløse til en rimelig pris har vært en forutsetning for industri og privatpersoner i over hundre år. Offentlig kontroll og politisk styring over våre felles naturressurser skal stå fast. Forvaltningen av disse ressursene må sikre at overskudd i størst mulig grad tilfaller fellesskapet.

Rogaland er landets viktigste verdiskapingsfylke, og **olje- og gassnæringen** skal fortsatt være en motor i fylket i flere tiår framover. Samtidig må vi forberede oss på en gradvis omstilling. Dette krever en aktiv næringspolitikk på alle nivåer. Kommuner og fylkeskommuner må sikre tilstrekkelige næringsarealer og legge til rette for næringsutvikling. Staten må styrke sitt

næringspolitiske virkemiddelapparat, som Innovasjon Norge og Enova, for å støtte bedrifter i omstilling og vekst. Samtidig må forskningsapparatet, som Siva og Forskningsrådet, få kraftigere verktøy for å drive frem teknologiutvikling og innovasjon.

De mest akutte utfordringene for Rogaland nå handler om **energi og strømpriser**. Dette må løses gjennom en kombinasjon av økt produksjon av fornybar energi, raskere utbygging av nytt strømnnett med økt kapasitet, og tiltak for lavere og forutsigbare strømpriser.

Rogaland Arbeiderparti stiller seg bak **regjeringens kraftpakke**. Samtidig ser vi at situasjonen for deler av næringslivet, særlig små- og mellomstore bedrifter, fortsatt er krevende. Spesielt gjelder dette i NO2-sonen, der strømprisene har vært langt høyere enn ellers i landet. Det bør settes inn særskilte tiltak for å sikre lave og forutsigbare strømpriser for bedrifter på Sør-Vestlandet. En større andel av flaskehalsinntektene bør kanaliseres til disse bedriftene, og øvrige støtteordninger må vurderes. Handlingsrommet i EØS-avtalen må utnyttes maksimalt, og om nødvendig utfordres.

For å møte framtidens behov må produksjonen av **fornybar energi** økes. Vi må satse på oppgradering av eksisterende anlegg og utbygging av ny vannkraft, fortrinnsvis småkraft. Havvind, vindkraft på land, solenergi og energibærere som hydrogen/ammoniakk er også viktige satsingsområder for det grønne skiftet, det samme er infrastruktur og verdikjeder for karbonfangst og -lagring (CCS). Arbeiderpartiet ønsker også en utredning av kjernekraft som en del av energimiksen.

Det er et behov for mer produksjon av kraft og bedre **distribusjon over strømnettet**. Regjeringen må legge press på Statnett for utbygging av transmisjonsnettet, og effektivisere konsesjonsprosessen for utbygging av nytt nett. Der kabling av nett i konfliktfylte områder kan gi betydelige miljøgevinster, bør dette vurderes som en del av NVE sine utredningsprogram. Statlige aktører innen både produksjon og nettutbygging bør i større grad ha et helhetlig samfunnsutviklingsperspektiv, og legge til rette for varig lokal verdiskaping. Rogaland Arbeiderparti anerkjenner også behovet for **datasentre** i en digital framtid og mener det må utarbeides en helhetlig plan for best mulig plassering og drift av slike sentre.

Rogaland Arbeiderparti ønsker et stabilt og høyt aktivitetsnivå på norsk sokkel. **Norsk olje- og gassproduksjon** er blant verdens mest klima- og miljøvennlige, og elektrifisering av sokkelen er avgjørende for å redusere klimagassutslippene. Bruk av havvind til dette formålet bør inn i et hurtigspor. Samtidig er det avgjørende at Norge opprettholder sin rolle som en stabil gassleverandør til Europa, både for å sikre industriell omstilling på kontinentet og for å ivareta geopolitiske stabilitet. Dette forutsetter også en fortsatt høy leteaktivitet, med særlig fokus på TFO områdene.

Nye industrieventyr som havvind, mineralutvinning og hydrogen/ammoniakk må ha **forutsigbare rammevilkår**. Statens egne energiselskap må ta en aktiv rolle i etablering av nye næringer på sokkelen, og verdikjedene må bygges i Norge. Maritime logistikkbasar, selskapenes kontor og operasjonssenter skal ha tilhold i Norge, og norske lønns- og arbeidsvilkår skal gjelde for alt arbeid på sokkelen og i norske farvann.

Klimakrisen setter naturkreftene i høygir og fører til stadig mer uforutsigbart vær, med økt risiko for flom og ekstremvær. Dette truer både lokalsamfunn, infrastruktur og naturmangfold.

Rogaland Arbeiderparti vil arbeide for økte statlige midler til flomsikringstiltak, samtidig som vi må styrke forebyggende tiltak og klimatilpasning for å redusere skadeomfanget.

Det er nødvendig med en nasjonal **kartlegging av naturmangfold**. Et solid kunnskapsgrunnlag er avgjørende for at kommunene kan ivareta sitt ansvar som arealforvaltere. Kommunenes vurdering av planforslag må sikre en balansert interesseavveiling mellom naturverdier og behovet for utbygging. Rogaland Arbeiderparti støtter regjeringens pågående arbeid med en nasjonal kartlegging av naturmangfold. Dette vil være et viktig verktøy for kommunene, som spiller en avgjørende rolle i å sikre at nasjonale og internasjonale forpliktelser på området blir oppfylt.

Rogaland Arbeiderparti vil:

- Sikre stabile og forutsigbare strømpriser for husholdninger og næringsliv.
- Øke produksjonen av ny fornybar energi.
- Raskere utbygging av nytt strømnett.
- Sikre høy aktivitet i olje- og gassnæringen med gode rammebetingelser.
- Bidra til en aktiv næringspolitikk for omstilling og vekst i nye næringer.
- Fortsette satsingen på CCS og energibærere som hydrogen/ammoniakk.

4.0 Samferdsel

Rogaland har nettopp passert 500 000 innbyggere. Vi er et sammensatt fylke, med kystlinje, lange fjorder, storbyområder i vekst, og utpregede distriktskommuner. Vi er også et verdiskapingsfylke i omstilling. **Samferdselspolitikken** vår må ta høyde for disse særtrekkene.

I godt samarbeid med regjeringen vår har vi i løpet av det siste året igangsatt/sikret finansiering av viktige prosjekter som E 39 Figgjo-Ålgård, E 39 Smiene Harestad, rassikring i Rødsliane, og omfattende utbedringer på E 134 ved Haukeli. Vi må videreføre arbeidet med å bygge fire felt på E 39 sørover til Kristiansand. Samtidig er det fortsatt et omfattende behov for **oppgraderinger** på E 134, for eksempel på strekningen Bakka-Solheim. Karmsund bru er også et eksempel på en veistrekning med en svært dårlig standard som må prioriteres i tiden som kommer.

Vi har fortsatt å forbedre **kollektivtilbudet** i fylket vårt, og vi opplever gjennomgående sterk vekst i passasjertallet. Denne positive utviklingen skyldes en kombinasjon av et godt utbygd rutetilbud, og relativt lave takster. Videreutvikling av vellykkede ordninger som HjemJobbHjem og et mer tilgjengelige bysykkeltilbud vil være viktige bidrag for å fortsette den positive passasjerutviklingen, og å nå nullvekstmålet.

Nå opplever vi imidlertid en urovekkende kraftig **pris- og kostnadsvekst** innen kollektivtrafikken. Årsakene bak denne kostnadsveksten er sammensatte, og handler om alt fra en mer urolig verden til kostnader knyttet til det grønne skiftet. Realiteten er uansett at Rogaland fylkeskommune, i årene som kommer, risikerer å måtte betale 260 millioner mer i året for å opprettholde dagens kollektivtilbud på Nord-Jæren, Jæren og i Dalane. Dette framgår av den pågående anbudsprosessen i regi av Kolumbus.

En slik belastning for fylkeskommunen sitt budsjett vil være svært dramatisk, og vil gi uakseptable konsekvenser. Dette er en utfordring som fylket og staten må løse i fellesskap, og de

statlige bidragene til kollektivtilbudet må økes betydelig fra dagens nivå. Dette inkluderer endring av finansieringsmodellen for Ryfast slik at takstene blir mer rettferdige.

Rogaland er landets viktigste verdiskapingsfylke, hvor det transporteres store mengder gods på vei, sjø og bane. Vi er imidlertid et dårlig utbygd godstransportfylke, og en altfor lav andel av godset blir transportert på båt og bane. Derfor trenger Rogaland en egen godsstrategi. Forlengelse av dobbeltsporet sørover, og opprustning av Sørlandsbanen vil være viktige elementer i en slik strategi. Godsstrategien skal utgjøre en viktig del av innspillet til den neste nasjonale transportplanen (NTP).

Rogaland Arbeiderparti vil:

- Sikre at viktige prosjekter som E 39 Figgjo-Ålgård, E 39 Smiene-Harestad, rassikring i Rødslane, og utbedringene på E 134 over Haukeli gjennomføres i tråd med vedtak og planer.
- Opprettholde og videreutvikle et godt kollektivtilbud i hele fylket. Jobbe aktivt sammen med andre fylkespartier, regjeringen og stortinget for sikre økte statlige bidrag for å møte den kraftige kostnadsveksten i kollektivtrafikken.
- Arbeide for at det utarbeides en egen godsstrategi for Rogaland, med mål om å flytte en større andel av godset fra vei til sjø og bane. Strategien skal utgjøre en viktig del av innspillet vårt til den neste nasjonale transportplanen.
- Arbeide for opprustning av allerede eksisterende jernbaner
- Arbeide for å holde bomtakstene på et akseptabelt nivå

5.0 Beredskaps-, forsvars- og utenrikspolitikk

Verden er i endring. På grunn av den skjerpede sikkerhetssituasjonen i Europa og blandede signaler fra USA i forhold til europeisk sikkerhet, er det viktig at Norge **bidrar mer i kampen for demokrati og frihet i Europa**. Norge er i en privilegert situasjon med tanke på våre økonomiske ressurser, men også sårbare på grunn av vårt lave folketall og strategiske beliggenhet.

For Norge, som ligger i en strategisk viktig posisjon, er det viktigere enn noensinne å forberede oss på de utfordringene som kan oppstå, også i Rogaland. I lys av den økende usikkerheten og trusselen fra stormaktene er det avgjørende at vi ruste opp vårt eget **forsvar og siviltforsvar**. Vi må investere i våre militære kapasiteter, både for å beskytte våre egne interesser og bidra til den kollektive sikkerheten i Europa. En sterk og robust forsvarspolitikk er nødvendig for å sikre at Norge står i stand til å håndtere fremtidige geopolitiske utfordringer og være en pålitelig partner i internasjonalt samarbeid.

Rogaland arbeiderparti er fornøyd med at regjeringen i en urolig tid har økt fokus på, og finansiering av, forsvar og beredskap. Vi har nådd målet om at vi skal bidra med to prosent av vårt nasjonalprodukt til NATO, vi har økt rammene til forsvaret med hele 40 prosent fra 2021, og vi har økt rammene til politiet. De siste års budsjetter reflekterer den sikkerhetspolitiske situasjonen i Europa og viljen den norske regjeringen har til å **styrke luftvernet, sjøforsvaret, hæren og heimevernet**, samt bistå Ukraina i deres krig mot Russland. Dette arbeidet må fortsette.

Det er tverrpolitisk enighet om å **utvide Nansen-programmet** som støtter Ukrainas kamp for frihet. Støtten til Ukraina neste år skal være på minst 35 milliarder kroner. Rogaland

Arbeiderparti mener at midlene avsatt til Ukrainas forsvarskamp for 2025 ikke er tilstrekkelig, og bør økes til 90 mrd for 2025, slik at Ukraina kan vinne krigen mot Russland.

NATO har nylig vedtatt at Norge skal ha et luftoperasjonssenter for nordområdene. Rogaland arbeiderparti mener at Stavanger-regionen, representerer en strategisk, praktisk og militærfaglig optimal **lokasjon for NATOs nye Combined Air Operation Centre (CAOC)**, og vil anbefale at denne etableres her. Også den militære delen av Sola lufthavn må oppgraderes slik at denne kan håndtere militære operasjoner og fungere som mottaksbase.

I den situasjonen vi står i er det vesentlig at vi øker vår selvforsyningsgrad. Rogaland arbeiderparti forventer at det satses på utvikling av produksjonssentre slik at vi kan bli **mer selvforsynte** på medisiner, vaksiner og ikke minst at det tas grep rundt matforsyning.

Det er viktig at norske kommuner kan innfri kravene staten har satt om at vi skal tilby **tilfluktsrom** til befolkningen. Mange av kommunene i Rogaland er langt under dette kravet, og de har heller ikke midler til å finansiere nyetablering av rom. Dette må på plass.

Rogaland arbeiderparti vil:

- Ruste opp forsvar og sivilforsvar
- Utvide Nansen-programmet til 90 milliarder kroner
- At Stavangerregionen skal være den foretrukne lokasjonen for et nytt luftoperasjonssenter
- Staten bidrar med finansiering til at kommunene kan innfri nasjonalt krav om tilfluktsrom